บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยการศึกษาความติดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการประกันภัยข้าวนาปี ของจังหวัดกำแพงเพชรนั้น ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลด้านทุติยภูมิ จากเอกสาร งานวิจัย บทความ สารสนเทศ และข้อมูลการดำเนินงานโครงการ ซึ่งผลการสืบค้นสามารถแบ่งได้ตามหลักแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยได้ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2) แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
3) แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
4) แนวคิดเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลการเกษตร
5) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2554/2555
6) การดำเนินงานด้านประกันภัยข้าวนาปีของจังหวัดกำแพงเพชร
7) ผู้ปลูกข้าวนาปี ฤดูกาลผลิต 2554/2555 ของจังหวัดกำแพงเพชร
8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1.1 ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตสถาน (2542: 246-247) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความคิดเห็นเป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญา ความคิดประกอบ ถึงแม้ว่าจะไม่อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม” และอีกความเห็นหนึ่งก็คือ “ทัศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง”

ซึ่งทั้งนี้ สุโท เจริญสุข 2525 (อ้างถึงใน หทัยภัทร พินิจลาภประเสริฐ 2550: 9) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบไม่ชอบหรือเฉยๆและอย่างไรก็ตาม เสกสรร วัฒนพงษ์ (2542: 141) ได้สรุปไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อ ทัศนะ การวินิจฉัย การพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริง ความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้ ซึ่งมีผลที่ใกล้เคียงกับ Good, C.V (1973), Wahlmen, B.B (1973) และ Issak, A.C (1981) (อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 8-9) ว่าหมายถึงความคิดหรือการลงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ และเป็นภาวะของจิตใจที่ผ่านประสบการณ์แล้วเกิดการเรียนรู้และผลักดันให้เกิดความคิด ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทั้งเป็นการแสดงออกทาง

คำพูดหรือคำตอบที่บุคคลได้แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะจากคำถามที่ได้รับทั่วๆไป โดยปกติ

ในขณะที่ Webster (1968: 1254), Good (1973: 339), Best (1977: 169)และ Isaak (1981: 203) (อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 8-9) มีการให้ความหมายในลักษณะเดียวกันว่า ความคิดเห็นคือ ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บน ความแน่นอน หรือความรู้อันแท้จริง แต่จะตั้งอยู่ในจิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่น่าจะเป็นจริงหรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้และเป็น ความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้มาจากการพิสูจน์หรือชั่งน้ำหนักความถูกต้องหรือไม่ อีกทั้งเป็นการแสดงออกในด้านความเชื่อและความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูดที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์

นอกจากนั้นยังมีการให้คำจำกัดความและความหมายโดย จำรอง เงินดี (2534: 2) และ บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534: 78) (อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 9) ได้ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกันในลักษณะทางนามธรรมว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้ การแสดงออกทางวาจาของเจตคติการที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อ หรือความรู้สึกอย่างไรเป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และการวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ซึ่งในส่วนของปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532: 246) ได้บัญญัติคำว่า"ความคิดเห็น" ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ ยืนยัน ได้เสมอไปก็ตาม

2. ทัศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษา คำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสนับสนุน หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

ทั้งนี้จากการให้ความหมายของความคิดเห็น ในส่วนข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของความคิดเห็นกล่าวคือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของ แต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว และอาจเปลี่ยนแปลงได้ในเวลาต่อมา

1.2 ประเภทของความคิดเห็น

จากแนวคิดของความคิดเห็น ได้มีการจำแนกความคิดเห็นเป็นประเภทต่างๆ กล่าวคือ Remmer (1954: 6-7) (อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 10) ได้กล่าวว่าความคิดเห็นมี 2 ประการด้วยกัน ได้แก่

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด (Extreme opinion)เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ(Cognitive contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

1.3 การวัดความคิดเห็น

จากแนวคิดในด้านความคิดเห็นที่ว่า ความคิดเห็นเป็นสิ่งที่สามารถวัดได้ จึงมีการกำหนดในหลักการวัดความคิดเห็น ได้แก่ Best (1977: 171) (อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 12) ซึ่งกล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป ว่าจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้น

การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ท โดยเริ่มด้วยการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่าเป็นไปในทางเดียวกัน (เชิงนิยมหรือไม่นิยม) เป็นข้อความเชิงบวก Positive หรือข้อความเชิงลบ Negative (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2534: 97 อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 12)

1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

จากความหมายของความคิดเห็นในข้างต้น ทำให้ทราบได้ว่า ความคิดเห็นนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าหรือคำถาม การเสนอเจตคติ โดยมีอิทธิพลมาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็น ซึ่ง Foster (อ้างถึงใน หทัยภัทร พินิจลาภประเสริฐ 2550:9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็นเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการคือ

1. ประสบการณ์ (Experience) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคลหรือหมู่คณะ เรื่องราวต่างๆ หรือสถานการณ์ ความคิดเห็น คุ้นเคย ถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และจากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปถ่าย หรืออ่านจากหนังสือ โดยไม่พบเห็นจากของจริงซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม

2. ระบบค่านิยมและการตัดสินค่านิยม (Value System and Judgement) เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน แต่ละคนจึงมีความคิดเห็นต่างสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแตกต่างกัน

ขณะที่ โสภา พิสมัย (2543: 14-15) (อ้างถึงใน หทัยภัทร พินิจลาภประเสริฐ 2550: 9) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลไว้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นแบ่งเป็น 2 ปัจจัยหลักๆและมีปัจจัยย่อย ดังนี้คือ

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์และอวัยวะต่าง ๆ และคุณภาพของสมอง

1.2) ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.3) ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้จากบุคคลในสังคมหรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4) ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานซึ่งส่งผลต่อความคิดเห็น

2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1) สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่างๆเหล่านี้มีอิทธิพล อย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสารข้อมูลต่างๆของแต่ละบุคคล

2.2) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นเกิดความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

อย่างไรก็ตามในส่วนของ Oskamp (1977 : 119-133) (อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 10-11) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นไว้ได้หลากหลาย จากข้างต้น และมีความใกล้เคียงและเพิ่มเติม ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and physiological factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรม จะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆได้ ปัจจัยด้าน ร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพย์ติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct personal experience) คือบุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่างๆจากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่างๆโดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำส้มคั้นให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องมาจากน้ำส้มหวาน เย็น หอม ชื่นใจ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำส้มที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์ โดยตรงที่เขาได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็กๆจะได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัว และจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group determinants of attitude) เป็นปัจจัย ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่างๆจะได้รับการถ่ายทอดและมีแรง

กดดันจากกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่างๆซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

5. สื่อมวลชน (Mass media) เป็นสื่อต่างๆที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึกต่างๆเป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

นอกจากนี้ จำเรียง ภาวจิตร (2536: 248-249) (อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ 2547: 11-12) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็นว่า ขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมในหลายประการ คือ

1.ภูมิหลังทางสังคม หมายถึงกลุ่มคนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ความคิดเห็นระหว่างผู้เยาว์กับผู้สูงอายุ ชาวเมืองกับชาวชนบท เป็นต้น

2.กลุ่มอ้างอิง หมายถึง การที่คนเราจะคบหาสมาคมกับใคร หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้แก่ผู้ใด หรือการกระทำที่คำนึงถึงอะไรบางอย่างร่วมกันหรืออ้างอิงกันได้ เช่น ประกอบอาชีพเดียวกัน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสมาคมเดียวกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นด้วย

3.กลุ่มกระตือรือร้น หรือกลุ่มเฉื่อยชา หมายถึง การกระทำใดที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นเป็นพิเศษอันจะก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ย่อมส่งผลต่อการจูงใจให้บุคคลที่เป็นสมาชิกเหล่านั้นมีความคิดเห็นที่คล้อยตามได้ไม่ว่าจะให้คล้อยตามในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม ในทางตรงกันข้ามกลุ่มเฉื่อยชาก็จะไม่มีอิทธิพลต่อสมาชิกมากนัก

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น เพศ อายุ รายได้ พื้นฐานประสบการณ์ เจตคติ และปัจจัยสภาพแวดล้อม คือปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม เช่น สื่อมวลชน กลุ่มที่เกี่ยวข้อง และครอบครัว รวมไปถึงสภาพทางสังคมที่เป็นตัวกำหนดความคิดเห็นด้วยอีกทางหนึ่ง

ดังนั้นในภาพรวมในความหมายของความคิดเห็นผู้วิจัย จึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือการแสดงออกตามความคิดเห็นสภาพความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ที่บุคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับมา โดยบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกมาทางใดทางหนึ่ง ตัวการ ภาษาเขียน ภาษาพูด จะขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นได้รับมา ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็นได้ในทุกปัจจัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “ความพึงพอใจ” ไว้ดังต่อไปนี้

กนกพร รัตนสุธีระกุล (2541: 23) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) กล่าวว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความรู้สึกทางบวกมากกว่างทางลบ โดยความรู้สึกทางบวกเมื่อมี

มากขึ้นจะก่อให้เกิดความพึงพอใจสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจแก่มนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากร และสิ่งเร้า และความพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดก็ต่อเมื่อมีการจัดการ การจัดสรรทรัพยากร ให้เหมาะสมถูกต้อง และไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม

กาญจนา ศุภกรพันธ์ (2543: 34) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ได้รับการตอบสนองในกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือมากกว่า

อดุลย์ จาตุรงคกุล (2543: 37) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ (satisfaction) คือ ความรู้สึกพึงพอใจหรือผิดหวังอันเกิดจากการเปรียบเทียบผล หรือการปฏิบัติงานกับคาดหมายของเขา จะเห็นได้ว่าจุดสำคัญ คือ การปฏิบัติงานของผลิตภัณฑ์กับความคาดหมายถ้าการปฏิบัติงานไม่ถึงความคาดหมายลูกค้าจะไม่พอใจ ถ้าปฏิบัติงานสูงเกินความคาดหมาย ลูกค้าก็จะพอใจ หรือปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง

อุทัยพรรณ สุดใจ (2544: 7) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง โดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

สุรสิทธิ์ เวชสิทธิ์ (2544: 10) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) กล่าวว่า ความพึงพอใจของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความคาดหวังในสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการและจะแสดงความรู้สึกต่างๆ ในทางบวกมากกว่าทางลบ เมื่อบุคคลนั้นได้สิ่งตอบแทนที่ต้องการตามที่บุคคลนั้นคาดหวังไว้ หากความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ได้มาเป็นทางบวกแบบต่างๆ ก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ และความรู้สึกในทางบวกนี้ยังเป็นตัวช่วยให้เกิดความพึงพอใจเพิ่มขึ้นได้อีก

อารี เพชรพุด (2530: 50) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจในการดำเนินงานนั้นเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นที่คนงานมีต่อนายจ้าง เป็นอารมณ์พึงพอใจ สบายใจที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ทำงานของบุคคล ความพึงพอใจและความสบายใจที่มีผลมาจากงานนั้น ได้ทำให้ความต้องการทางด้านร่างกายและด้านจิตใจรับการตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างงานที่นายจ้างเสนอให้กับความคาดหวังของลูกจ้าง จะนำไปสู่ความพอใจและความไม่พึงพอใจในงาน

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2542: 133) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในงานเป็นทัศนคติ หรือความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบโดยเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2533: 359) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) กล่าวว่า ถ้าบุคคลหนึ่งได้มองเห็นช่องทางหรือโอกาสจะสามารถสนองแรงจูงใจที่ตนมีอยู่แล้ว ก็จะทำให้ความพึงพอใจของเขาดีขึ้นหรืออยู่ในระดับสูง

สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง (2542: 278 – 279) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) กล่าวถึง ความพึงพอใจดังนี้

1. ความพึงพอใจเป็นผลรวมของความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับระดับความชอบหรือไม่ชอบต่อสภาพต่างๆ

2. ความพึงพอใจเป็นผลของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ

3. ความพึงพอใจในการทำงานเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ดี และสำเร็จจนเกิดเป็นความภูมิใจ และได้ผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ตามที่หวังไว้

Wolman (1973 : 95) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกมีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายต้องการ หรือแรงจูงใจ

จากความคิดเห็นของนักวิชาการ ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจโดยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก หรือทัศนคติทางด้านบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งนั้นตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้น หรือเป็นไปตามที่คาดหวังไป

2.2 การวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่า บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ซึ่งในทางวิชาการมีการกล่าวถึงการวัดความพึงพอใจ ได้แก่

หทัยรัตน์ ประทุมสูตร (2542 : 14) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจ เป็นเรื่องที่เปรียบเทียบได้กับความเข้าใจทั่วๆ ไป ซึ่งปกติจะวัดได้โดยการสอบถามจากบุคคลที่ต้องการจะถาม มีเครื่องมือที่ต้องการจะใช้ในการวิจัยหลายๆ อย่าง อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าจะมีการวัดอยู่หลายแนวทางแต่การศึกษาความพึงพอใจอาจแยกตามแนวทางวัด ได้สองแนวคิดตามความคิดเห็นของ ซาลีซนิคต์ คริสเทนส์ กล่าวคือ

1. วัดจากสภาพทั้งหมดของแต่ละบุคคล เช่น ที่ทำงาน ที่บ้าน และทุกๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การศึกษาตามแนวทางนี้จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ แต่ทำให้เกิดความยุ่งยากกับการที่จะวัดและเปรียบเทียบ

2. วัดได้โดยแยกออกเป็นองค์ประกอบ เช่น องค์ประกอบที่เกี่ยวกับงาน การนิเทศงานเกี่ยวกับนายจ้าง

นิรมล ดำพะธิก (2541: 19-20) (อ้างถึงใน อรสา บุญพร่อง 2553: 14-20) กล่าวว่า ในการวัดความพึงพอใจนั้นเป็นเรื่องที่ยากพอควร เพราะความพึงพอใจเป็นเรื่องของจิตใจ และในการวัดต้องอาศัยข้อมูลในหลายๆ ด้านประกอบกัน เพราะความพึงพอใจเป็นของแต่ละคน ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสถานภาพของแต่ละบุคคล ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่ง สำหรับการวัดความพึงพอใจ มีวิธีการดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีหนึ่งที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย โดยให้ผู้ที่เราต้องการอยากให้แสดงความคิดเห็นในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อสรุปที่แน่นอนต่อไป

2. วัดโดยการสัมภาษณ์ วิธีนี้จะต้องใช้เทคนิคและการวางอุบายอย่างมาก มิฉะนั้นจะได้คำตอบที่ไม่เที่ยงตรงหรือไม่ได้ผล

3. การสังเกต วิธีนี้ไม่ค่อยแพร่หลาย และไม่สามารถทำได้ในองค์กรที่มีผู้ปฏิบัติงานมากๆ ทำได้ในองค์กรที่มีผู้ปฏิบัติงานน้อย ซึ่งวิธีนี้ผู้สังเกตจะต้องใช้ความพยายามอย่างสูง และต้องใช้เวลาและความถี่ในการสังเกตอย่างทั่วถึง

จะเห็นได้ว่า ในการวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี จะเลือกใช้วิธีไหนควรคำนึงถึงความเหมาะสม ขนาดตัวอย่างประชากรที่ทำการศึกษา และคำนึงถึงเรื่องที่ทำการศึกษาว่าเหมาะสมกับวิธีการใด จึงจะได้ผลมากและถูกต้องที่สุด

3. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

3.1 ความหมายของความต้องการ

วิจิตร อาวะกุล (2535: 116-117) (อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552: 11-17) ได้กล่าว ความต้องการ (needs) ของมนุษย์ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดหรือยังไม่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีความต้องการที่จะมีหรือให้ได้มาในสิ่งเหล่านั้น หากแต่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้จะเกิดช่องว่าง (gap) จะเกิดความขัดแย้งความไม่ลงรอย ความต้องการนี้หากยังไม่ได้บำบัดให้เป็นที่พอใจตามสมควรแล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการพัฒนา ความต้องการดังกล่าวแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ความต้องการในสิ่งที่ใช้ในการดำรงชีวิต (biological needs) หรือความต้องการทางร่างกาย เช่น มนุษย์ต้องการอากาศเพื่อหายใจ ต้องการน้ำดื่ม เพื่อบำรุงร่างกาย เพื่อให้มีชีวิตอยู่เป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นที่มนุษย์ขาดไม่ได้

2) ความต้องการในสิ่งจรรโลงใจ (socio – psychical needs) หรือความต้องการทางใจ เมื่อมนุษย์ได้รับการบำบัดความต้องการทางร่างกาย ซึ่งเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานแล้วมนุษย์ก็จะเกิดความต้องการ ด้านสังคม และจิตใจ ได้แก่ การต้องการยอมรับความรัก ต้องการเพื่อนฝูง ต้องการความเห็นใจ ต้องการตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ต้องการมีฐานะดีขึ้น บ้านที่มีพออยู่อาศัยได้ ก็ต้องสร้างให้ใหญ่โตขึ้น วิจิตรพิสดาร แสดงออกให้ประจักษ์เป็นที่เชิดชูยกย่องชื่อเสียงเกียรติยศ และต้องการต่อไปอีก ให้เป็นพิเศษที่ตนอยากทำ เมื่อต้องการบรรลุสิ่งที่ตนมุ่งหวังไว้ (self–actualization) เช่น เศรษฐี มหาเศรษฐี สร้างวัดใหญ่ๆ อย่างสวยงาม จรรโลง ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งนับว่าเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์แล้วในวันนี้

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 436) ให้นิยามไว้ว่า ต้องการ (ก.) หมายถึง อยากได้ ใคร่ได้ ประสงค์

ณรงค์ แก้วสาหลง (2548: 20) (อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552: 11-17) ได้สรุปเกี่ยวกับความต้องการว่า ความต้องการเป็นความอยากได้ของมนุษย์ จึงต้องดิ้นรนแสวงหาสิ่งที่ตนเองต้องการ เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว ก็เกิดความต้องการสิ่งใหม่ขึ้นมาอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด ถึงแม้บางขณะอาจจะรู้สึกว่าไม่ต้องการ แต่เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นเตือนก็ก่อให้เกิดความต้องการขึ้นมาได้ อีกจนกระทั่งเกิดความพึงพอใจ แต่เมื่อไม่ได้รับการสนองตอบตามประสงค์ก็จะไม่เกิดความพึงพอใจ

นิตยา รักศีล (2550: 8) (อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552: 11-17) ได้สรุปเกี่ยวกับความต้องการว่า เป็นพฤติกรรมของคนที่อยากได้ อยากมีหรือปรารถนาในสิ่งที่เขาขาดอยู่ เพื่อที่จะนำไปทดแทน หรือปรับเข้าสู่ภาวะสมดุล ทำให้ตนเองสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ปรารถนาได้

ตามที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความต้องการเป็นความอยากได้หรือความปรารถนาของมนุษย์ในสิ่งที่ยังขาดหรือยังไม่มี ทำให้เกิดแรงขับภายในร่างกาย ทำให้ต้องดิ้นรนแสวงหาสิ่งที่ต้องการมาตอบสนองความต้องการนั้น จนกระทั่งเกิดความพึงพอใจ และเมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว ก็เกิดความต้องการสิ่งใหม่ขึ้นมาอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด

3.2 ประเภทของความต้องการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 114 – 116) (อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552:11-17) ความต้องการของมนุษย์นั้น เกิดจากการขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล เป็นการขาดความสมดุลทั้งทางร่างกาย และสิ่งแวดล้อมภายนอกทำให้เกิดแรงขับ (drive) ขึ้นมา คนทุกคนต้องการในหลายสิ่งและมีความต้องการหลายระดับ ความต้องการของคนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นพร้อมกับความต้องการมีชีวิต การดำรงชีวิต วุฒิภาวะไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้แต่อย่างไร แต่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการทางร่างกายของเราเป็นสำคัญ เป็นแรงขับเบื้องต้นที่ร่างกายถูกกระตุ้น ทำให้เกิดความว่องไว กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าเกิดจากสภาวะทางอารมณ์ สิ่งกระตุ้นทั้งจากภายในและภายนอก จะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจนี้ ได้แก่

1.1 ความหิว คนเราต้องมีอาหารเข้าสู่ร่างกาย เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต อาหารเป็นสิ่งจำเป็น ความต้องการเกิดขึ้นจากอาหารในเลือดลดลงกระเพาะอาหารบีบตัว สร้างสิ่งเร้าภายในสภาวะของแรงขับ

1.2 ความกระหาย เมื่อร่างกายของคนเราขาดน้ำ ทำให้รู้สึกลำคอและปากแห้งผาก เกิดความต้องการที่จะได้น้ำมาดื่ม เพื่อรักษาความสมดุลของร่างกาย ร่างกายของเรามักจะสูญเสียน้ำ เนื่องจากอาการร้อนอบอาว การออกกำลังกาย การทำงานหนักทำให้เหงื่อออก ร่างกายจึงขับปัสสาวะออกมา เป็นต้น

1.3 ความต้องการทางเพศ ความต้องการด้านนี้ จะเริ่มขึ้นเมื่อเราย่างเข้าสู่วัยรุ่นและเป็นผู้ใหญ่ อาจจะลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้นตามลำดับการแสดงออกถึงความต้องการทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความพึงพอใจ รสนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น

1.4 อุณหภูมิที่เหมาะสม สิ่งมีชีวิตจะดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยความสมดุลทางร่างกาย อุณหภูมิในร่างกายที่ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไปอุณหภูมิภายนอกก็เช่นกัน ไม่ต่ำหรือสูงเกินกว่าปกติที่ร่างกายจะทนได้ เมื่อเกิดความหนาวจัด ก็จะเกิดแรงขับเพื่อเสาะแสวงหาสิ่งอื่นมา ทำให้ร่างกายเกิดความอบอุ่นตามต้องการ เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในปัจจัย 4

1.5 การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด แรงขับชนิดนี้เกิดจากความต้องการหลีกหนีความเจ็บปวด เพื่อให้ร่างกายเกิดความปลอดภัย ความป่วยเจ็บเป็นไข้ของร่างกาย ทำให้ร่างกายพยายามที่จะสร้างภูมิต้านทานโรคขึ้น เมื่อมีคนอื่นมาทำร้ายร่างกาย เราก็พยายามหลบ เป็นต้น

1.6 ความต้องการพักผ่อนนอนหลับ เมื่อร่างกายเกิดความเหน็ดเหนื่อย เนื่องจากใช้พลังงานออกแรงในการทำงาน เกิดความเหนื่อยล้าเนื่องจากความอ่อนเพลียของร่างกาย เรา

ต้องการนอนหลับและพักผ่อน เพื่อผ่อนคลายให้ร่างกายได้มีโอกาสสะสมพลังงานใหม่ และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย

1.7 ความต้องการอากาศบริสุทธิ์ที่มีก๊าซออกซิเจนสำหรับการหายใจ เราอาจอดข้าวอดน้ำได้หลายชั่วโมง แต่กลั่นหายใจได้ไม่นาน

1.8 ความต้องการการขับถ่าย เป็นการขับของเสียออกจากร่างกายเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับอาหารและน้ำ เพราะของเสียเหล่านี้จะเป็นพิษต่อร่างกาย ทำให้เราอึดอัดไม่สบาย บางครั้งอาจทำลายชีวิต

2. ความต้องการทางจิตใจและสังคม (psychological and social needs) การจูงใจประเภทนี้ ค่อนข้างจะสลับซับซ้อนเกิดขึ้นจากสภาพสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้และประสบการที่บุคคลนั้นได้รับและเป็นสมาชิกอยู่ แยกออกได้ดังนี้

2.1 ความต้องการที่เกิดจากสังคมที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรม และกลายมาเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้จะแตกต่างกันไปในสังคม

2.2 ความต้องการทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ เราต้องมีประสบการณ์และการเรียนรู้มาก่อน จึงจะเข้าใจและเลือกปฏิบัติได้ บางทีเราต้องศึกษาว่ามันเริ่มต้นอย่างไร และปฏิบัติก่อนกันอย่างไรในสังคม

3.3 ลำดับขั้นของความต้องการ

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) เขาชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ถูกกระตุ้น จากความปรารถนาที่จะสนองความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งความต้องการนี้เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการบุคคลไว้ดังนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2548: 117- 118) (อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552: 11-17)

1) บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ขณะที่ต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็เกิดขึ้นไม่มีวันจบสิ้น

2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่นๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นสิ่งจูงใจในพฤติกรรมของคนนั้น

3) ความต้องการของบุคคล จะเรียงเป็นลำดับขั้นตอนความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป

ลำดับขั้นความต้องการของบุคคลมี 5 ขั้นตามลำดับ

1. ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดเพื่อความมีชีวิตอยู่รอด ได้แก่ ความต้องการอาหาร เพศ เครื่องนุ่งห่ม

2. ความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการแสวงหาความปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อม และความคุ้มครองจากผู้อื่น

3. ความต้องการความรัก ความรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วม และการเข้าหมู่เข้าพวก

4. ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญของตน

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการสูงสุดในชีวิตของคนเป็นความต้องการเกี่ยวกับการทำงานที่ตนเองชอบ หรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการทางร่างกายไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศ ความปลอดภัย ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า ยารักษาโรค ความต้องการการพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการอากาศบริสุทธิ์ และความต้องการการขับถ่าย เป็นต้น ส่วนความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมเป็นความต้องการที่เกิดจากการจูงใจที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนจากสภาพสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับ และเป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกมาจากความต้องการของแต่ละคน จะมีความแตกต่างกันออกไปตามประเภทของความต้องการนั้นๆ

3.4 ความต้องการของเกษตรกร

พนิต เข็มทอง (2528: 87-88) (อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552: 11-17) ได้กล่าวไว้ว่า เกษตรกรไม่ว่าจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มใดก็ตาม ต่างก็มีแนวทางในการดำรงชีพ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ Casey และ Price (1981: 6) (อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552: 11-17) ได้กล่าวถึงความต้องการขั้นพื้นฐาน (basic needs) โดยทั่วๆ ไปของเกษตรกร ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจำเป็นจะต้องค้นให้พบว่า เกษตรกรเป้าหมายที่ตนเองกำลังทำงานร่วมอยู่นั้นมีความต้องการในระดับใด ความต้องการขั้นพื้นฐานดังกล่าวนี้แบ่งออกได้ตามลำดับความต้องการจากขั้นต่ำสุดไปสู่ขั้นสูงสุด ดังนี้ คือ

1. ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (safety needs) หมายถึง ความต้องการในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ การขับถ่าย ตลอดจนความสุขสบายและความปลอดภัยด้านที่อยู่อาศัย

2. ความต้องการการตอบรับ (needs for response) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกว้าเหว่ เงียบเหงา มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ภายในกลุ่ม

3. ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ (need for new experience) หมายถึง ความต้องการที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำซากจำเจ อันจำให้เกิดความพอใจในการที่ได้ศึกษาแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ที่มีความหมายและมีคุณค่า

4. ความต้องการการยอมรับ (esteem needs) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้สึกว่าตนเองมีค่าทั้งในสายตาของตนเองและผู้อื่น เกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองว่าได้รับการยอมรับ และความนิยมจากผู้อื่น

หากพิจารณาเปรียบเทียบประเภทของเกษตรกรระดับความต้องการของมนุษย์แล้ว จะพบว่า เกษตรกรยากจนยังมีความต้องการทางร่างกายหรือปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นความต้องการในระดับต่ำที่สุด เพื่อการดำรงชีพในแต่ละวัน ในขณะที่เกษตรกร 2 ประเภทหลัง คือ เกษตรกรฐานะปานกลางและเกษตรกรผู้นำ จะแสวงหาความต้องการในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้ เพราะได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกายอย่างพอเพียงแล้ว โดยเฉพาะเกษตรกรผู้นำจะแสวงหาความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ใหม่ และความต้องการการยอมรับมากเป็นพิเศษ ดังแสดงในภาพที่ 2.1

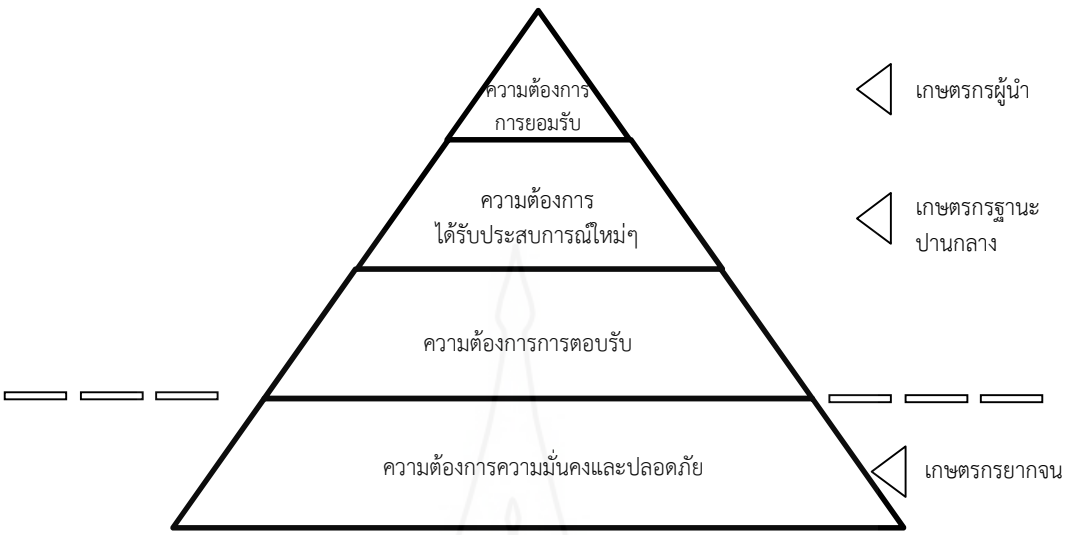
ความต้องการ
การยอมรับ
ความต้องการ
ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ
ความต้องการการตอบรับ
ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย
เกษตรกรผู้นำ
เกษตรกรฐานะ
ปานกลาง
เกษตรกรยากจน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลการเกษตร

การดำเนินงานด้านงานประกันภัยพืชผลการเกษตรของไทยนั้นมีไม่มากนัก เนื่องจากปัญหาอุปสรรคหลายๆด้าน ทั้งโครงสร้างภาคการเกษตรของไทยยังไม่มีความเสถียร และความไม่มั่นคงในอดีต ทั้งภาคเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา การสื่อสาร การคมนาคม และโครงสร้างการผลิต ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมและจัดการความเสี่ยงของภาคการเกษตรมาจากในอดีต ซึ่งโดยหลักการการทำการเกษตรของทุกประเทศรวมถึงประเทศไทยเองนั้น ก็มีแนวคิดในด้านการประกันภัยพืชผลการเกษตร เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในด้านการประกอบอาชีพทางการเกษตรในแง่ผลผลิตและการผลิตที่มีความมั่นคง ซึ่งในด้านแนวคิดการประกันภัยในงานวิจัยฉบับนี้ขอนำเสนอข้อมูลแนวคิดทางด้านการประกันภัยพืชผลเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิได้ทราบ ดังนี้

4.1 ความหมายของการประกันภัยทางการเกษตร

บุศรา อึ๊งภากรณ์ (2543: 2-7) ได้กล่าวว่า การประกันภัยทางการเกษตร (Agricultural Insurance) แบ่งเป็น การประกันภัยพืชผล (Crop Insurance) การประกันภัยปศุสัตว์ (Livestock Insurance) และรวมไปถึงการประกันภัยเครื่องมือ เครื่องใช้ในฟาร์ม และบ้านเรือนเกษตรด้วย สำหรับการประกันภัยพืชผล หมายถึง วิธีการที่เกษตรกรเสี่ยงภัยร่วมกัน โดยการสะสมพืชผลทางการเกษตร หรือเงินไว้ช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้าย เมื่อพืชผลทางการเกษตร หรือเงินไว้ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เมื่อพืชผลถูกทำลายโดยภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม วาตภัย อัคคีภัย แมลงศัตรูพืช ฯลฯ ในการดำเนินการประกันภัยพืชผล จะมีบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้เอาประกันภัย (เกษตรกร) เป็นผู้จ่ายเงินหรือพืชผล ซึ่งเรียกว่า เบี้ยประกันภัยแก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับประกันภัย (บริษัทประกันภัย หรือหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับประกันภัย) และผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้จ่ายค่าสินไหมทดแทน แก่ผู้เอาประกันภัยในยามที่พืชผลถูกทำลายจากภัยธรรมชาติ โดยจ่ายให้เฉพาะส่วนของพืชผลที่เก็บเกี่ยวได้น้อยกว่า จำนวนที่รับประกันภัยไว้

4.2 ประวัติในด้านการประกันภัยพืชผลของประเทศไทย

พีระพงศ์ คำชื่น (2547: 42-47) ได้กล่าวว่า กระทรวงพาณิชย์เคยมีแนวคิดนำการประกันภัยพืชผลมาช่วยบรรเทาความยากจนของเกษตรกร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2513 โดยกรมการประกันภัยได้มีหนังสือขอความร่วมมือ นายทะเบียนประกันภัยของประเทศต่างๆช่วยส่งเอกสารเกี่ยวกับการรับประกันภัยพืชผลในประเทศตนให้กับกรมการประกันภัย เพื่อทำการศึกษาหาแนวทางทำให้การประกันภัยพืชผลเกิดขึ้นในประเทศไทย ในขณะนั้นได้มีการเสนอโครงการประกันภัยข้าว และประกันภัยโคนม แต่ในคราใดก็ตามที่กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการประกันภัยยื่นเสนอขอจัดทำโครงการประกันภัยพืชผลขึ้นในประเทศไทย แต่ไม่นานก็จะเกิดการยุบสภาขึ้น และจะต้องรอให้รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ท่านใหม่ยอมรับหลักการดังกล่าว และนำเสนอคณะรัฐมนตรีใหม่ต่อไป การที่มีความจำเป็นจะต้องนำโครงการการประกันภัยพืชผลเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เนื่องจาก

การประกันภัยพืชผลเป็นการประกันภัยที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง อัตราเบี้ยประกันภัยจะแพงกว่าประเภทอื่นๆประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่ยากจนไม่สามารถจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยโดยลำพังตนเองได้ทั้งหมด จำเป็นจะต้องให้รัฐช่วยสมทบจ่ายเบี้ยประกันภัยด้วย

เมื่อ พ.ศ. 2521 กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการประกันภัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ละสมาคมประกันวินาศภัยได้ร่วมมือกันจัดทำการประกันภัยพืชผลขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นโครงการทดลอง โดยเริ่มประกันประกันภัยฝ้ายที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อให้รัฐใช้เป็นแนวทางในการที่จะขยายไปสู่พืชอื่นทั่วประเทศ การประกันภัยดังกล่าวเกิดขึ้นได้เนื่องจากไม่ต้องรอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี กรมส่งเสริมการเกษตรโดยโครงการส่งเสริมการเกษตรไทย – เยอรมัน ได้ช่วยจ่ายค่าใช้จ่ายบางส่วนเพื่อช่วยให้บริษัทประกันภัย สามารถกำหนดเบี้ยประกันภัยที่ต่ำที่สุดที่เกษตรกรสามารถจ่ายได้ด้วยตนเอง และบริษัทสามารถรับประกันภัยได้โดยขาดทุนไม่มากนัก ในครั้งนั้นได้กำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยฝ้ายไว้ไร่ละ 50 บาท และความคุ้มครองไร่ละ 1,400 บาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 -2527 รัฐได้จัดสรรเงินงบประมาณจำนวน 1 ล้านบาท ช่วยจ่ายเป็นค่าสินไหมทดแทนในโครงการประกันภัยพืชผลเพื่อช่วยให้บริษัทประกันภัยคงอัตราเบี้ยประกันฝ้ายไร่ละ 50 บาท (เป็นอัตราที่เกษตรกรสามารถจ่ายได้โดยตนเองและใช้อัตรานี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2521 -2528) แต่โครงการต้องมาสะดุดหยุดลงในปี พ.ศ.2529 เมื่อคณะกรรมการจัดทำโครงการประกันภัยพืชผลได้จัดทำโครงการประกันภัยพืชผลที่เหมาะสมกับประเทศไทย และได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำเสนอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งสาระสำคัญของโครงการดังกล่าวได้กำหนดให้มีการรับประกันภัยฝ้าย และถั่วเหลืองซึ่งจำเป็นจะต้องขยายพื้นที่ออกไปอย่างกว้างขวาง และจะต้องกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยตามอัตราทางการค้า เพื่อให้บริษัทประกันภัยสามารถดำเนินงานได้ การใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวทำให้อัตราเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น จำเป็นต้องให้รัฐช่วยจ่ายเบี้ยประกันภัยแทนการเกษตรกรบางส่วน ขณะที่โครงการดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เกิดการยุบสภาทำให้แนวคิดเรื่องการดำเนินงานประกันภัยพืชต้องหยุดลงตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา

หลังจากนั้น ก็ได้มีความพยายามที่จะนำรูปแบบการประกันภัยพืชผลมาใช้ในประเทศไทยอีก จนกระทั้งปี พ.ศ.2539 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2539 ให้จัดทำการประกันพืชผลในรูปกองทุนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนทางการเกษตรร่วมกัน โดยรัฐบาลให้เงินอุดหนุนเพิ่มเติมเพื่อชดเชยความเสียหายแก่ข้าวหน้าปี ข้าวนาปรัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่พืชงอก เป็นต้น จนกระทั้งเก็บเกี่ยวจากอุทกภัย ฝนแล้ง และวาตภัย ให้แก่เกษตรกรที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สมาชิก สถาบันเกษตรกร และเกษตรทั่วไปที่เป็นสมาชิกกองทุนในพื้นที่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยกองทุนที่จัดตั้งขึ้นอยู่ในการดูแลของกรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง และให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นหน่วยงานดำเนินการ คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้กำหนดนโยบายและดูแลการบริหารทั่วไป ซึ่งกองทุนจะจ่ายเงินชดเชยความเสียหายของสมาชิกตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงสูงสุดไม่เกินค่าใช้จ่ายมาตรฐานกลางในการผลิตพืชที่คุ้มครอง คือ ข้าวนาปี 1,000 บาท/ไร่ ข้าวนาปรัง 1,400 บาท/ไร่ และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 800 บาท/ไร่ โดยเงินค่าชดเชยส่วน

ใหญ่จะได้รับการจัดสรรจากเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล ส่วนเงินสมทบของสมาชิกยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่าควรเป็นจำนวนเท่าใด ทั้งนี้เนื่องจากการประกันภัยพืชผลมีความเสี่ยงสูง หากจะไม่ให้เป็นภาระของรัฐบาล สมาชิกจะต้องจ่ายเงินสมทบเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็อาจทำให้กองทุนไม่ประสบความสำเร็จได้ แต่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้ เนื่องจากสำนักงบประมาณมิได้จัดสรรเงินให้ตามที่ ธ.ก.ส.เสนอต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการของโครงการประกันพืชผลตามที่คณะที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (นายพิชัย รัตตกุล) เสนอเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2542 มีสาระสำคัญสรุปได้ 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การประกันภัยพืชผลควรมอบหมายให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีบริษัทประกันวินาศภัยจำนวน 72 แห่ง โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ให้กรมการประกันภัยกำหนดเงื่อนไขให้บริษัทประกันวินาศภัยทุกแห่งต้องมีสัดส่วนของเบี้ยประกันภัยพืชผลต่อเบี้ยประกันภัยรวมทั้งหมดของบริษัทในแต่ละปีโดยกำหนดเป็นเพดานขั้นต่ำ

1.2 จัดตั้งบริษัทประกันภัยพืชผลโดยบริษัทประกันวินาศภัยทุกแห่งเป็นผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนของเบี้ยประกันเพื่อเป็นผู้รับประกันภัย โดย ธ.ก.ส. ทำหน้าที่เป็นผู้รับใบสมัครขอเอาประกันภัยพืชผล และจัดเก็บเบี้ยประกันภัยจากเกษตรกรส่งต่อให้บริษัทประกันวินาศภัย โดยได้รับค่าใช้จ่ายจากบริษัทประกันวินาศภัย และบริษัทประกันวินาศภัยเป็นผู้ออกกรมธรรม์ประกันภัยใบเสร็จรับเงิน รวมทั้งเป็นผู้ประเมินและพิจารณาการชดใช้สินไหมและจ่ายค่าสินไหมให้แก่เกษตรกร

2. สนับสนุนให้เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. เข้าร่วมในโครงการประกันภัยพืชผลในลักษณะ Compulsory Insurance และเกษตรกรรายอื่นที่ปลูกพืชคุ้มครอง (ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) สมัครใจเข้าร่วมโครงการแบบ Voluntary Insurance โดยให้ ธ.ก.ส. เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน

3. การจ่ายเงินชดเชยเมื่อเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติให้จ่ายตามความเสียหายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับค่าเตรียมดิน พันธุ์พืช ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ค่าแรงงาน โดยไม่รวมค่าเสียหายที่เกิดขึ้นต่อรายได้ของเกษตรกร

4. การกำหนดเบี้ยประกันภัย ควรเป็นการแบ่งเบาภาระร่วมกันระหว่างรัฐบาลและเกษตรกรฝ่ายละเท่าๆกัน หรือประมาณร้อยละ 50.0

5. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับอัตราเบี้ยประกันภัยพืชผลเพื่อกำหนดอัตราเบี้ยประกันและหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับประกันภัยที่สอดคล้องกับอัตราเบี้ยประกันภัยในแต่ละระดับ รวมทั้งการตรวจสอบ การกำกับอัตราเบี้ยประกันภัยพืชผลและการกำหนดสัดส่วนการอุดหนุนเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสม โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ ธุรกิจกันภัย สถาบันเกษตรกรและสถาบันการศึกษาเข้าร่วม

6. ให้กรมการประกันภัยกำหนดเงื่อนไขในการรับประกันพืชผล เพื่อให้บริษัทประกันภัยทุกแห่งที่เข้าร่วมโครงการมีอัตราความเสี่ยงลดลง พร้อมทั้งให้บริษัทประกันภัยสามารถนำเบี้ยประกันภัยที่ได้รับการอุดหนุนไปเครดิตภาษีได้

แต่อย่างไรก็ตาม การประกันภัยพืชผลในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น ก็ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากแนวทางและวิธีดำเนินการยังไม่ชัดเจน และไม่มีสภาพบังคับให้บริษัทประกันภัย หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ แม้การดำเนินการเพื่อให้เกิดการประกันภัยพืชผล หรือการจัดตั้งกองทุนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนทางการเกษตรจากหลายส่วนงานที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ

4.3 ประโยชน์ของการทำประกันภัยพืชผล

พีระพงศ์ คำชื่น (2547: 15-18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำประกันภัยพืชผลว่า

1. ช่วยลดความเสี่ยงในการลงทุน และเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร โดยจะช่วยให้เกษตรกรมีความมั่นใจว่า ทุนและแรงงานที่ลงไปไม่สูญเปล่า เป็นแรงผลักดันให้มีการลงทุนนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้า มาช่วยเพิ่มผลผลิต และทำให้อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มั่นคง ลดการไหลออกของแรงงานจากภาคเกษตรไปในเมือง อันจะเป็นดีแก่ประสิทธิภาพ ในการเพิ่มผลผลิตส่วนรวมของชาติ

2. ช่วยให้เกษตรกร สามารถหาแหล่งเงินกู้ยืมได้สะดวกขึ้น โดยอาศัยกรมธรรม์ประกันภัย เป็น หลักประกันการกู้ยืม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพี่น้องเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง หรือมีน้อย ต้องเช่าผู้อื่นทำกิน

3. ช่วยให้เกษตรกรมีส่วนเข้ามาร่วมรับผิดชอบในโครงการช่วยเหลือ หรือคุ้มครองประโยชน์ของตนเอง โดยผ่านการจ่ายเบี้ยประกันภัย มิใช่รอแต่ความหวังจากรัฐบาลฝ่ายเดียว ซึ่งมักจะไม่เพียงพอและบางครั้งก็ล่าช้าไม่ทันความต้องการ

4. ช่วยให้โครงการช่วยเหลือเกษตรกร อำนวยประโยชน์อย่างทั่วถึง เช่น กรณีที่รัฐบาลมีระบบพยุงราคาพืชผล หรือประกันราคาพืชผล มุ่งจะช่วยเฉพาะคนที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดจะไม่มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือ กรณี เช่นนี้จะยิ่งทำให้รายได้ของเกษตรกรสองกลุ่มห่างกันออกไปอีกไม่เป็นผลดีต่อส่วนรวม เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น การประกันภัยพืชผลจะช่วยให้เกษตรกรไม่เสียหายถึงหมดตัว และไม่ประสบกับปัญหาภาระหนี้สินพอกพูนขึ้นเป็นดินพอกหางหมูในปีต่อไป

5. ช่วยทำให้เกษตรกร ได้รับการชดเชยจากระบบประกันภัย ทันทีที่ปรากฏความเสียหาย สามารถจะนำเงินที่ได้รับชดเชยมาปลูกพืชทดแทนได้ทันท่วงที ไม่ขาดรายได้ และผลผลิตส่วนรวมของชาติก็ไม่หดหายไป

5. โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2554

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554 : 2) ได้สรุปว่า โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2554 เป็นโครงการที่รัฐบาลในขณะนั้นเล็งเห็นความสำคัญในการลดความเสี่ยงของเกษตรกรผู้ทำนา ซึ่งมีโอกาสความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่จะสร้างความเสียหายให้แก่ผลผลิตของชาวนา ในช่างฤดูการเพาะปลูกนาปี โดยเฉพาะภัยทางด้านอุทกภัยและวาตภัยซึ่งไม่สามารถ ป้องกัน และรับสภาพหาทางแก้ได้ ทั้งยังส่งผลทางด้านภาคการส่งออกของไทยมาโดยตลอด ทั้งนี้ชาวนาไทยที่มีความเสี่ยงจากภัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ และไม่สามารถป้องกันได้นี้ ยกเว้นภัยแมลงศัตรูธรรมชาติระบาดซึ่งโดยหลักการถือว่ามีแนวทางในการป้องกันและกำจัดได้ จึงไม่นับเป็นความเสี่ยงที่แท้จริง โดยทาง

2) เอกสารประกอบการขอเอาประกันภัย ได้แก่ แบบทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ข้าวนาปี) หรือ ทพศ1.ซึ่งอาจเป็นของปี 2553/2554 (กรณีกรมส่งเสริมการเกษตรยังไม่ออกใบ ทพศ.1 ของรอบปัจจุบัน)หรือ ใช้ของรอบปัจจุบัน ปี 2554/2555 สำเนาบัตรประชาชน สมุดเงินฝากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พร้อมสมุดเงินกู้ธนาคาร กรณีเป็นลูกค้าเงินกู้ ธกส.และสำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน หรือ สัญญาเช่า

3) อัตราการชำระเบี้ยประกันภัย มีรายละเอียดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 อัตราเบี้ยประกันภัยข้าวนาปี

ผู้เอาประกันภัย	เกษตรกรชำระ	ธกส. สบทบให้	รัฐบาลสมทบให้	รวม
เกษตรกรทั่วไป	60 บาท	-	69.47 บาท	129.47 บาท
เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส.	50 บาท	10 บาท	69.47 บาท	129.47 บาท

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2554: 3)

4) ความคุ้มครอง ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตภัยที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ หรือ ใต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ โดยไม่รวมภัยโรคระบาดและแมลงศัตรูพืชทำลาย ซึ่งภัยพิบัติดังกล่าวได้มีการประกาศเป็นภัยพิบัติของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยแล้ว

5) อัตราค่าชดเชย แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 กรณีเกิดภัยในระยะ 60 วัน แรกนับจากวันเริ่มเพาะปลูก จำได้รับค่าชดเชยจำนวน 606 บาท/ไร่ ส่วน ช่วงที่ นับการเกิดตั้งแต่วันที่ 61 ของวันเพาะปลูกเป็นต้นไป จะรับเงินชดเชยประกันภัย จำนวน 1400 บาท/ไร่ ซึ่งรวมบริษัทประกันต้องจ่ายหากเกิดภัยหลังวันที่ 61 เป็นต้นไปจำนวน 2006 บาท/ไร่ ซึ่งไม่รวมของภาครัฐที่ช่วยเหลือปกติจำนวน 606 บาทต่อไร่

6) การเรียกร้องค่าชดเชย กล่าวคือเมื่อมีการประกาศให้พื้นที่เอาประกันภัยเป็นเขตประสบภัยพิบัติแล้ว เกษตรกรต้องยื่นความจำนงเพื่อขอรับการช่วยเหลือ ตามแบบ กษ.01 ต่อสำนักงานเกษตรอำเภอ กรมส่งเสริมการเกษตร และจัดเตรียมเอกสารยื่น ธ.ก.ส. ได้แก่ สำเนาบัตรประชาชน ทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ หรือ ทพศ.1 และใบรับรองการประกันภัย

7) ระยะเวลารอคอย ในที่นี้หมายถึงระยะเวลา 7 วันแรก นับแต่วันที่เกษตรกรผู้เอาประกันภัยได้แจ้งขอทำประกันภัยนั้น บริษัทประกันภัยจะสงวนการจ่ายค่าชดเชยประกันภัยให้แก่เกษตรกร หรือ ในด้านการประกันภัยคือกรมธรรม์มีผล 7 วันหลังทำประกันภัย โดยเกษตรกรสามารถทำได้ 2 กรณี คือ ซื้อประกันภัยตั้งแต่ไม่ได้เพาะปลูก หากเริ่มเพาะปลูกหลังจากนี้ 7 วัน กรมธรรม์มีผลความคุ้มครองได้ทันที หากเพาะปลูกก่อนครบ 7 วัน กรมธรรม์จะมีผล เมื่อครบอายุการซื้อประกันเมื่อครบ 7 วัน ส่วนกรณีที่ 2 คือ เกษตรกรซื้อกรมธรรม์ ณ วันเพาะปลูก ทางบริษัทประกันภัย จะนับไป 7 วัน จึงจะมีผลความคุ้มครองการประกันดังกล่าว

8) การจ่ายคืนเบี้ยประกันหรือค่าชดเชยการประกันภัย ทางบริษัทประกันภัยจะดำเนินการจ่ายเต็มจำนวน ให้แก่เกษตรกรที่เอาประกันภัย ในกรณีที่ข้าวนาปีได้รับความเสียหายโดยสิ้นเชิง นับตั้งแต่ระยะเวลา 7 วัน ที่เกษตรกรได้ยื่นซื้อประกันไว้กับบริษัทประกันภัย

5.3 สาระสำคัญด้านกรมธรรม์

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (2554: 5-10) ได้สรุปรายละเอียดของสาระในกรมธรรม์ ดังนี้

หมวดที่ 1 คำจำกัดความ

ถ้อยคำและคำบรรยายซึ่งมีความหมายเฉพาะที่ได้ให้ไว้ในส่วนใดก็ตามของกรมธรรม์ประกันภัยจะถือเป็นความหมายเดียวกันทั้งหมด ไม่ว่าจะปรากฏในส่วนใดก็ตาม เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในกรมธรรม์ประกันภัย

1.1 บริษัท	หมายถึง	บริษัทที่ออกกรมธรรม์ประกันภัยนี้
1.2 กรมธรรม์ประกันภัย	หมายถึง	ใบคำขอเอาประกันภัย ใบรับรองการเอาประกันภัย ตารางกรมธรรม์ประกันภัย ข้อตกลงคุ้มครอง ข้อยกเว้น เงื่อนไขและ ข้อกำหนดทั่วไป เอกสารแนบท้าย และใบสลักหลังของกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งสัญญาประกันภัยเดียวกัน
1.3 ผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัย	หมายถึง	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
1.4 ผู้เอาประกันภัย	หมายถึง	บุคคลที่ระบุชื่อเป็นผู้เอาประกันภัยในตารางกรมธรรม์ประกันภัยและ/หรือในใบรับรองการประกันภัยนี้ ซึ่งต้องเป็นเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวนาปีที่เอประกันภัย
1.5 ข้าวนาปี	หมายถึง	ข้าวที่เพาะปลูกในฤดูฝนระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 ตุลาคม สำหรับทุกภาค ยกเว้นในภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้แก่จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ยะลา สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส จะมีการเพาะปลูกข้าวระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน ถึง 28 กุมภาพันธ์ของปีถัดไป
1.6 วันเพาะปลูก	หมายถึง	วันที่ผู้เอาประกันภัยได้เพาะปลูกตามที่ได้แจ้งในแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (ทพศ.1)
1.7 ระยะเวลาเอาประกันภัย	หมายถึง	ระยะเวลานับตั้งแต่วันที่ขอเอาประกันภัยจนถึงวันสิ้นสุดความคุ้มครอง ตามที่ระบุในใบรับรองการประกันภัย
1.8 ระยะเวลารอคอย	หมายถึง	ระยะเวลา 7 วันแรกนับแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยได้ขอเอาประกันภัย บริษัทจะไม่จ่ายชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันภัยในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อข้าวนาปีที่เอาประกันภัยตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัยในระยะเวลารอคอย
1.9 จำนวนความรับผิดสูงสุด	หมายถึง	1,400 บาทต่อไร่ x จำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัย

1.10 จำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัย หมายถึง จำนวนพื้นที่เพาะปลูก (ไร่) ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร

1.11 เอกสารสิทธิ หมายถึง เอกสารอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

1. โฉนดที่ดิน (น.ส.4)
2. น.ส.3/น.ส.3ก/น.ส.3ข
3. ส.ป.ก.4-01
4. ก.ส.น
5. น.ค.3
6. น.ส.2 (ใบของ)
7. ส.ค.1
8. ส.ท.ก. 1ก หรือ ส.ท.ก.2ก
9. ใบไต่สวน (น.ส.5)
10. โฉนดตรวจจอง
11. ตรวจของที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว
12. สัญญาเช่า
13. ภบท.5

หมวดที่ 2 ข้อตกลงคุ้มครอง

ภายใต้คำขอเอาประกันภัย ใบรับรองการประกันภัย ตารางกรมธรรม์ประกันภัย ข้อตกลงคุ้มครองข้อยกเว้น เงื่อนไขและข้อกำหนดทั่วไป เอกสารแนบท้าย และใบสลักหลัง แห่งกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทตกลงที่จะจ่ายค่าชดเชยสำหรับข้าวนาปีที่ปลูกในพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัยได้รับความเสียหาย อันเนื่องมาจากภัยน้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่นภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ ซึ่งภัยดังกล่าวได้มีการประกาศเป็นภัยพิบัติของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยของปีที่เอาประกันภัย โดยจะจ่ายจำนวนเงินที่ตกลงกันคือ หากเกิดความเสียหายในช่วงที่ 1 บริษัทจะจ่ายเงิน 606 บาทต่อไร่ ในช่วงที่ 2 บริษัทจะจ่ายเงิน 1,400 บาทต่อไร่ ทั้งนี้ไม่เกินความรับผิดชอบสูงสุดตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัยนี้

หมวดที่ 3 ข้อยกเว้น

กรมธรรม์ประกันภัยนี้ไม่คุ้มครอง

1. ความเสียหายใดๆอันเกิดขึ้นโดยตรงหรือโดยอ้อมจาก

1.1 แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด สึนามิ ฟ้าผ่า การทรุดหรือการยุบตัวของดิน

1.2 เครื่องจักรไม่ทำงาน

1.3 ศัตรูพืช เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนูนา แมลงต่างๆเป็นต้น

1.4 ข้าวที่ถูกเก็บเกี่ยวแล้ว

1.5 โรคพืช เช่น เชื้อรา แบคทีเรีย ไวรัส เป็นต้น

1.6 การเพาะปลูกที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือหน่วยงานภาครัฐประกาศกำหนด

1.7 การเผาไหม้ การทำลาย การยึดทรัพย์ โดยคำสั่งของผู้มีอำนาจของรัฐ ทั้งนี้ไม่รวมถึงการกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบรรเทาความเสียหายต่อสาธารณชน เช่น การกั้นน้ำให้อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เอาประกันภัยเพื่อจำกัดพื้นที่เสียหาย

1.8 ไฟไหม้ที่เกิดจากการปะทุใต้พื้นดิน (subterranean fire)

1.9 การผันผวนของราคาตลาด

1.10 มลภาวะ หรือการปนเปื้อน

1.11 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ฝนดาวตก หรืออุกาบาต

1.12 การประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย

2. อาวุธนิวเคลียร์การแผ่รังสี หรือกัมมันตภาพรังสีจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ หรือจากกากนิวเคลียร์ใดๆอันเนื่องมาจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงนิวเคลียร์และกรรมวิธีใดๆแห่งการแตกแยกตัวทางนิวเคลียร์ซึ่งดำเนินการติดต่อกันไปโดยตัวของมันเอง

3. สงครามการรุกราน การกระทำที่มุ่งร้ายของศัตรูต่างชาติ หรือการกระทำที่มุ่งร้ายคล้ายสงคราม ไม่ว่าจะได้มีการประกาศสงครามหรือไม่ก็ตาม หรือสงครามกลางเมือง การแข็งข้อ การกบฏ การจลาจล การนัดหยุดงาน การก่อความวุ่นวาย การก่อการร้าย การปฏิวัติ การรัฐประหาร การประกาศกฎอัยการศึก หรือเหตุการณ์ใดๆซึ่งจะเป็นเหตุให้มีการประกาศหรือคงไว้ซึ่งกฎอัยการศึก

4. ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำการฉ้อฉล การจงใจเปลี่ยนแปลงข้อมูลของผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัย หรือผู้เอาประกันภัย ไม่ว่าจะกระทำด้วยตนเอง หรือจ้างวานผู้อื่นให้กระทำการแทน

หมวดที่ 4 เงื่อนไข และข้อกำหนดทั่วไป

1. กรมธรรม์ประกันภัยนี้มีผลใช้บังคับเมื่อผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัยแล้ว

การชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัท หรือผู้ได้รับมอบอำนาจให้รับชำระเบี้ยประกันภัย ตลอดจนบุคคลหรือนิติบุคคลที่บริษัทยอมรับการกระทำของบุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการชำระเบี้ยประกันภัยแก่บริษัทโดยถูกต้อง และกรมธรรม์ประกันภัยมีผลบังคับใช้ ตามระยะเวลาเอาประกันภัยที่กำหนด

2. การทำประกันภัยข้าวนาปีในพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด

ผู้เอาประกันภัยจะต้องทำประกันภัยข้าวนาปีในจำนวนพื้นที่เพาะปลูก (ไร่) ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ทพศ.1) ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยประสงค์จะเพิ่มจำนวนพื้นที่เพาะปลูก (ไร่) ในระหว่างระยะเวลาเอาประกันภัย จะต้องแจ้งเอาประกันภัยเพิ่มก่อนวันปิดการขาย ดังนี้

2.1 สำหรับพื้นที่เพาะปลูกภาคอื่น (ยกเว้นภาคใต้) กำหนดปิดการขายภายในวันที่ 31 กรกฎาคม

2.2 สำหรับพื้นที่เพาะปลูกภาคใต้ กำหนดปิดการขายภายในวันที่ 31 สิงหาคม

3. การปกปิดหรือไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง

กรมธรรม์ประกันภัยนี้กำหนดให้ผู้เอาประกันภัยต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาประกันภัยให้บริษัททราบ โดยใช้ใบคำขอเอาประกันภัย ทั้งนี้หากผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้ว แต่แจ้งข้อความอันเป็นเท็จในใบคำขอเอาประกันภัย หรือใบแจ้งข้อมูลดังกล่าว หรือรู้อยู่แล้วในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นให้บริษัททราบ ซึ่งถ้าบริษัททราบข้อความจริงนั้นๆ อาจบอกปัดไม่ยอมทำสัญญาประกันภัย สัญญาประกันภัยนี้จะตกเป็นโมฆียะ ตามมาตรา 865 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ บริษัทมีสิทธิบอกล้างสัญญาประกันภัยได้

4. การบอกกล่าว

คำบอกกล่าวและการติดต่อใดๆ ระหว่างผู้เอาประกันภัยและบริษัทในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ต้องกระทำเป็นหนังสือจึงจะมีผลบังคับใช้

5. การเรียกร้องค่าชดเชย

5.1 เมื่อมีการประกาศของภาครัฐให้พื้นที่เอาประกันภัยเป็นพื้นที่ภัยพิบัติ และเป็นพื้นที่เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหายตามภัยที่ระบุในข้อตกลงคุ้มครอง ผู้เอา ประกันภัยจะต้องยื่นความจำนงเพื่อขอรับการช่วยเหลือของเกษตรกรที่ประสบภัย (กษ.01) ต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

5.2 ผู้เอาประกันภัย จะต้องจัดเตรียมเอกสารและยื่นต่อผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- สำเนาบัตรประชาชนของผู้เอาประกันภัย
- แบบขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ทพศ.1) ปีปัจจุบันรอบที่ 1
- ใบรับรองการประกันภัย

5.3 ผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัย จะต้องรวบรวมเอกสารที่รับจากผู้เอาประกันภัย และแบบประมวลรวบรวมการช่วยเหลือรายหมู่บ้าน (กษ.02) ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) สำหรับใช้ประกอบการเรียกร้องค่าชดเชยยื่นต่อบริษัท

6. การจ่ายค่าชดเชย

บริษัทจะจ่ายชดเชยเมื่อข้าวนาปีเสียหายโดยสิ้นเชิง โดยวันที่ถือว่าข้าวนาปีเสียหายโดยสิ้นเชิงคือวันกึ่งกลางระหว่างวันที่ภาครัฐประกาศเริ่มต้นภัยพิบัติและวันที่ภาครัฐประกาศสิ้นสุดภัยพิบัติ บริษัทจะจ่ายค่าชดเชยภายใน 15 วันนับจากวันที่บริษัทได้รับหลักฐานจากผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัยครบถ้วน และภาครัฐได้ตกลงว่าจะจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว โดยบริษัทจะโอนเงินเข้าบัญชีของผู้เอาประกันภัยผ่านผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัย หากบริษัทไม่อาจจ่าย

ค่าชดเชยให้แล้วเสร็จ ภายในกำหนดระยะเวลาข้างต้น บริษัทจะรับผิดชดใช้ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีนับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ

7. การประกันภัย ต่ำกว่าจำนวนพื้นที่เพาะปลูก(ไร่) ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ทพศ.1)

ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นและปรากฏว่าจำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัยไว้ต่ำกว่าจำนวนพื้นที่เพาะปลูก(ไร่) ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ทพศ.1) ให้ถือว่าผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประกันภัยเองในส่วนที่แตกต่างกัน และในการคำนวณค่าชดเชยผู้เอาประกันภัยต้องรับภาระส่วนเฉลี่ยความเสียหายไปตามส่วน โดยบริษัทจะชดใช้ค่าชดเชยความเสียหายตามหลักการต่อไปนี้

$$\text{จำนวนเงินค่าชดเชย/ไร่ คูณด้วย} \quad \frac{\text{(จำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัย x พื้นที่เพาะปลูกที่ได้รับความเสียหาย)}}{\text{(พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร)}}$$

กรณีที่ผู้เอาประกันภัยมีพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าจำนวนพื้นที่ที่ขอเอาประกันภัย หากผู้เอาประกันภัยพิสูจน์ได้ว่าพื้นที่ในส่วนที่เพิ่มเติมดังกล่าวได้สิทธิมาภายหลังจากปิดการขายแล้ว บริษัทจะไม่นำหลัก การตามวรรคแรกมาใช้กับพื้นที่ส่วนเพิ่มนั้น

8. สิทธิของบริษัทในการตรวจสอบความเสียหายของข้าวนาปีในพื้นที่เอาประกันภัย

เมื่อเกิดความเสียหายในพื้นที่เอาประกันภัย บริษัทมีสิทธิในการเข้าตรวจสอบหรือประเมินความเสียหายข้าวนาปีในพื้นที่เอาประกันภัย

9. การป้องกันความเสียหาย

9.1 ผู้เอาประกันภัยจะต้องดำเนินการตามสมควรและระมัดระวังในการป้องกันความเสียหายต่อข้าวนาปีที่เอาประกันภัยที่ระบุไว้ในใบรับรองการประกันภัย

9.2 ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีการบริหารจัดการสำหรับการเพาะปลูกข้าวนาปีที่เอาประกันภัยอย่างเหมาะสม รวมถึงจะต้องตรวจสอบและดูแลอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าวนาปีที่เอาประกันภัยเป็นอย่างดี เพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้น

9.3 ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อข้าวนาปีที่เอาประกันภัยและจะต้องมีระบบการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม

10. การคืนเบี้ยประกันภัย

ในกรณีข้าวนาปี ณ พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ทพศ.1) เอาประกันภัยตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัยได้รับความเสียหายทั้งหมดอย่างสิ้นเชิงในช่วงเวลา 7 วันนับแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันภัย บริษัทจะคืนเงินเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยเต็มจำนวน

11. การบอกเลิกการประกันภัย

สัญญาประกันภัยนี้ไม่สามารถบอกเลิกได้ไม่ว่าโดยผู้เอาประกันภัย หรือบริษัท

12. การสิ้นสุดของสัญญาประกันภัย

เมื่อบริษัทได้จ่ายค่าชดเชยสำหรับพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดที่เอาประกันภัยของใบรับรองการประกันภัยภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้แล้ว ให้ถือว่าสัญญาประกันภัยนี้เป็นอันสิ้นสุด

13. การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่มีข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใดๆภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ ระหว่างผู้มีสิทธิเรียกร้องตามกรมธรรม์ประกันภัยกับบริษัท และหากผู้มีสิทธิเรียกร้องประสงค์และเห็นควรยุติข้อพิพาทนั้น โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ บริษัทตกลงยินยอม และให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับ และส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

14. กฎหมายที่ใช้บังคับและเขตอำนาจศาล

กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ให้ใช้บังคับและตีความตามกฎหมายไทย และเขตศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี คือ เขตอำนาจศาลไทย

6. การดำเนินการด้านการประกันภัยข้าวนาปีของจังหวัดกำแพงเพชร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2554: 1-2) ได้สรุปว่า โครงการประกันภัยข้าวนาปีของจังหวัดกำแพงเพชรได้เริ่มดำเนินการหลังจากมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดย นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น ได้มีมติในการดำเนินงานโครงการประกันภัยข้าวนาปี ตามที่คณะกรรมการพิจารณากรอบแนวทางประกันภัยพืชผลอันเนื่องจากภัยธรรมชาติ จังหวัดกำแพงเพชร โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย หรือ คปภ. ได้เรียกหน่วยงานซักซ้อมทำความเข้าใจในส่วนที่ต้องดำเนินการในระยะแรก จนมีมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2554 โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้สรุปแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้อง ทางจังหวัดกำแพงเพชรจึงได้ดำเนินการโดยมีหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย ในการเป็นฝ่ายประสานงานกับสมาคมประกันวินาศภัย โดยมีบริษัทประกันภัยเป็นผู้รับทำประกันภัย และสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเกษตรอำเภอทั้ง 11 อำเภอ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในขั้นต้นการเข้าร่วมโครงการและการออกใบรับรองการประสบภัยหลังจากประสบภัยพิบัติ ด้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ ธ.ก.ส. ทำหน้าที่ในการเป็นผู้ขายประกันแกลูกค้าธนาคารฯและเกษตรกรทั่วไป

ซึ่งการดำเนินงานโครงการดังกล่าวที่มีผลการร่วมโครงการเริ่มตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2554 – วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2554 นั้น พบว่ามีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการน้อยกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงได้มีมติขยายระยะเวลาการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรผู้ทำนาปี ปีการผลิต 2554 ออกไปจนสิ้นสุด วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2554 โดยมีผลการดำเนินการโครงการทั้งหมดใน 11 อำเภอของ จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีเกษตรกรจากทั้งหมดเพียง 7 อำเภอที่สนใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าว ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ผลการดำเนินงานโครงการประกันภัยข้าวนาปีจังหวัดกำแพงเพชร

ที่	อำเภอ	(เกษตรกรทั้งหมด)	ผู้เข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวนาปี
1	โกสัมพีนคร	1,220	8
2	คลองขลุง	5,165	15
3	ไทรงาม	4,683	1
4	พรานกระต่าย	6,814	36
5	คลองลาน	3,721	72
6	เมืองกำแพงเพชร	8,778	8
7	ทรายทองวัฒนา	1,447	1
รวม	**7 อำเภอ**	**31,828**	**141**

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2554: 1-2)

7. ผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการผลิตพืช 2553/2554 จังหวัดกำแพงเพชร

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2554: 1-2) ได้กล่าวว่า ในการทำอาชีพเกษตรกร ผู้ทำนาหรือเรียกกันแต่อดีตว่าชาวนานั้น ในประเทศไทยการทำนามีฤดูปลูกเป็นทางการจำนวน 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูนาปี และฤดูนาปรัง ซึ่งในประเทศไทยทุกภาค ยกเว้นภาคใต้นั้น ฤดูนาปีมีกำหนด ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม – 31 ตุลาคม ของปีนั้นๆ ส่วนฤดูนาปรัง จะอยู่ในช่วงตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน – 30 เมษายน ของรอบปีถัดไป แต่ในการจำแนกการทำนาในเขตชลประทานจะมีโอกาสที่เกษตรกรจะทำนาในแต่ละฤดูถึง 2 ครั้ง เนื่องจากพันธุ์ข้าวที่เพาะปลูกมีอายุเพียง 105-120 วัน เท่านั้น ยกเว้นพันธุ์ข้าวหอมมะลิหรือหอมจังหวัด ที่มีอายุเก็บเกี่ยวยาวนานกว่านั้น ทั้งนี้เพราะระบบชลประทานที่เอื้ออำนวยให้เกษตรกรทำนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีปัจจัยอื่นๆที่สนับสนุนการทำนาหลายครั้งได้แก่ การมีภาระหนี้สิน ราคาผลผลิต และโครงการจากภาครัฐเป็นต้น

จังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างที่มีระบบชลประทานค่อนข้างดี เพราะรับน้ำจากเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก โดยมีการจัดระบบชลประทานแก่พื้นที่เพาะปลูกในแถบตะวันออกของถนนสายเอเชีย ซึ่งเกษตรกรผู้ทำนาได้รับอานิสงค์ในระบบชลประทานในการทำนา อย่างมาก จึงทำให้มีการทำนาอย่างต่อเนื่อง จนอาจจะทำได้ ถึง 3 ครั้งใน 1 ปี แต่โดยเฉลี่ย จะทำได้ 5 ครั้งต่อ 2 ปี ซึ่งทั้งนี้เกษตรกรผู้ทำนาจะสามารถเข้าร่วมโครงการของรัฐได้เพียงฤดูละ1 ครั้ง หรือปีละ 2 ครั้งเท่านั้น ซึ่งจังหวัดกำแพงเพชรในฤดูการทำนาปี 2554 ในฤดูนาปี หรือ ข้าวนาปี รอบที่1 ปี 2554/2555 มีเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนผู้ทำนาปี ใน 11 อำเภอ ของจังหวัดกำแพงเพชร จำนวนทั้งสิ้น 47,568 ราย มี พื้นที่การเพาะปลูกจำนวน 1,298,912.50 ไร่ โดยจำแนกเป็นรายอำเภอทั้งสิ้น 11 อำเภอ และมีพื้นที่การทำนา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 พื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

อำเภอ	จำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้ทำนาปี	พื้นที่ปลูก (ไร่)
1. โกสัมพีนคร	1,220	17,457.75
2. ขาณุวรลักษบุรี	7,497	216,094.75
3. คลองขลุง	5,165	188,001.00
4. คลองลาน	3,721	53,261.25
5. ทรายทองวัฒนา	1,447	41,073.50
6. ไทรงาม	4,683	143,724.00
7. บึงสามัคคี	2,408	70,908.50
8. ปางศิลาทอง	2,366	47,845.00
9. พรานกระต่าย	6,814	171,764.50
10. เมืองกำแพงเพชร	8,778	217,438.25
11. ลานกระบือ	4,473	131,344.00
จังหวัด กำแพงเพชร	47,568	1,298,912.50

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2554: 1)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยด้านแนวคิดเกี่ยวการประกันภัยข้าวนาปี นั้นเป็นงานวิจัยที่มีการทำการศึกษาหรือทำการวิจัยค่อนข้างน้อยหากเทียบกับงานวิจัยด้านงานส่งเสริมการเกษตรด้านอื่นๆนั้น ซึ่งทั้งนี้โดยเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตรแม้ได้เคยทำการสำรวจเก็บข้อมูลเมื่อ ปี 2552 แต่ก็เป็นเพียงแบบสอบถามที่ไม่ได้มีผู้ดำเนินงานในลักษณะระเบียบวิธีของการวิจัย เป็นเพียงการสอบถามความ

สนใจในการเข้าร่วมการทำประกันภัยว่ามีความสนใจแค่ไหน และสนใจแบบประกันอย่างไร อีกทั้งในอดีตนั้นเป็นรูปแบบการประกันภัยพืชผล ซึ่งไม่ได้จำเพาะในเรื่องของข้าวโดยเฉพาะ ทั้งรูปแบบการส่งเสริมทางด้านการทำประกันภัยพืชผลเพื่อลดความเสี่ยงจากอดีตที่ผ่านมา ไม่มีการดำเนินการที่ครอบคลุมในระดับประเทศเหมือนในการทำประกันภัยข้าวนาปี ของปี 2554 นี้ทั้งยังไม่มีความเป็นรูปธรรมและการประชาสัมพันธ์ หรือมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดั่งในช่วงเวลาที่มีโครงการเช่นในช่วงดังกล่าวนี้ ดังนั้นในงานวิจัยความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการประกันภัยข้าวนาปีของจังหวัดกำแพงเพชร จึงได้มีการศึกษาข้อมูลด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

8.1 ลักษณะของการประกันภัยและการดำเนินงาน

ในการวิจัยทางด้านการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรนั้น ได้มีการนำเสนอการประกันภัยในลักษณะของการดำเนินงานประกันภัย และข้อเสนอการดำเนินการมีดังนี้

เอนก หิรัญรักษ์และคณะ (2514: 311-315) ซึ่งได้เสนอในบทความการวิจัยเรื่องการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรของประเทศไทย โดยได้กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินงานของการประกันภัย โดยการแบ่งประเภทของการประกันภัย ละเกณฑ์ในการประกันภัย ซึ่งในลักษณะเดียวกันนี้ก็มีการนำเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมโดย พีระพงศ์ คำชื่น (2547: 114-127) ในงานวิจัยเรื่องการประกันภัยพืชผลในกรณีศึกษาข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยมีการนำเสนอเพิ่มเติมในการให้เกษตรกรได้มีการขึ้นทะเบียน ทั้งการดูแลเอาใจใส่ในพืชอย่างเต็มที่ มีการเพาะปลูกตามกรอบเวลาพืชที่ประกันภัยต้องมีการเจริญเติบโตดี มีระบบชลประทานที่ดี และควรเป็นการทำการเกษตรที่ไม่ใช่เพื่อเชิงอุตสาหกรรม จำกัดพื้นที่เพียง 50 ไร่ โดยหน่วยงานที่มาดำเนินงานควรเป็นลักษณะขององค์กรหรือบรรษัท ไม่ใช่ระบบหน่วยงานราชการ เพียงแต่กำกับโดยหน่วยงานของรัฐและมีการโอนงบประมาณดำเนินให้ และมีการจัดทำสถิติในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย ดีละม้าย (2549: 101-104) ซึ่งได้นำเสนองานวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการประกันภัยพืชผลการเกษตร โดยมีการสรุปแนวทางที่คล้ายคลึงกันคือการดำเนินงานด้านสถิติ และการมีรัฐที่มีกรอบกฎหมายในการควบคุม กำกับดูแล ร่วมกับภาคเอกชน การมีกองทุนประกันภัย ทั้งนี้ได้เพิ่มเติมในประเด็นการบังคับการเข้าร่วมโครงการประกันภัย หรือการประกันภัยแบบบังคับเพื่อให้เกษตรกรทุกคนได้เข้าร่วม และมีการกำหนดในเรื่องชนิดภัยให้มีความชัดเจน

8.2 รูปแบบของการประกันภัย

ด้านรูปแบบของการประกันภัยมีการเสนอในงานวิจัยที่ได้ศึกษา ได้แก่ เอนก หิรัญรักษ์และคณะ (2541: 311-315) ซึ่งเสนอรูปแบบของการประกันภัยในลักษณะแบบต่างๆและใกล้เคียงกับ วิชิต หล่อจีระชุณห์กุลและวีณา ฉายศิลป์รุ่งเรือง (2544: 22-26) ในการทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย ซึ่งทั้งนี้ได้มีการเสนอรูปแบบการประกันภัยพืชผลเพิ่มเติมและสอดคล้องกันโดย ศักดิ์ชัย ดีละม้าย (2549: 101-104) ซึ่งมีรายละเอียดของรูปแบบ ที่ 1 คือ การประกันภัยแบบทั้งหมดของภัยในด้านอุทกภัย วาตภัย และฝนแล้ง และแบบที่สองที่มีการแบ่งเป็น 2 ระดับย่อยคือ ระดับพื้นฐานในการช่วยเหลือเป็นปัจจัยการผลิต เช่นปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ และระดับที่ 2 คือ การสมัครใจโดยมีการแบ่งการชดเชย 50:50 คือปัจจัยและสินไหมทดแทน ส่วนแบบที่ 3 คือ การบังคับการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะทำให้มีเกษตรกรเข้าร่วมและเป็นการกระจายความเสี่ยงดีขึ้น

8.3 ชนิดของพืชและภัยที่รับทำประกันภัย

ในการทำวิจัยที่ผ่านมาซึ่งได้ปรากฏให้เห็นว่าในอดีตมีการทดลองนำร่องในบางพืช จนนำมาสู่การเสนอรูปแบบและการทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตร กล่าวคือ

จากที่ พรชัย พีระบูล (2528: 110-113)ได้จัดทำวิจัยเรื่องความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย นั้น ได้มีการนำเสนอถึงการเพิ่มเติมในด้านกลุ่มพืช คือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้เนื่องจากในขณะนั้นเป็นการสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกฝ้าย ซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจในขณะนั้น โดยมีการเสนอในเรื่องภัยที่เกษตรจากศัตรูพืชเช่นโรคและแมลงศัตรูทำลาย แต่มีการเพิ่มเติมต่อมาทั้งเรื่องภัยและชนิดของพืชโดย พีระพงศ์ คำชื่น (2547: 114-127) ในการเสนอในเรื่องของข้าวนาปี และนาปรัง แต่ยังคงเสนอในพืชกลุ่มข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเสนอในทางด้านการประกันภัยพืชผลที่เสียหายจากธรรมชาติโดยตรงคือ น้ำท่วม ฝนแล้ง และลมพายุหรือวาตภัยโดยไม่ให้รวมภัยที่เกิดจากการทำลายของสิ่งมีชีวิตคือโรคและแมลง สัตว์ศัตรูทำลาย เพื่อให้เกษตรกรตระหนักในการดูแลเอาใจใส่ในผลผลิตอย่างเต็มที่

8.4 เบี้ยชำระการประกันภัย

ในการดำเนินงานเรื่องการประกันภัยในทุกชนิด ทุกประเภทนั้น ปัจจัยอย่างหนึ่งในการเป็นจุดสำคัญในการตัดสินใจการเข้าร่วมโครงการหรือเอาประกันภัยที่สำคัญคือ เบี้ยชำระการประกันภัยซึ่งมีผลโดยตรงต่อการซื้อประกัน ในงานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงการเสนอในเรื่องเบี้ยประกันภัย กล่าวคือ

เอนก หิรัญรักษ์และคณะ (2541: 311-315) ได้เสนอการจัดสูตรเบี้ยประกันภัยในลักษณะของการคำนวณค่าความเสี่ยงให้มีลักษณะที่เหมาะสม แม้จะเป็นสูตรที่แตกต่างจาก วิชิต หล่อจีระชุณห์กุลและวีณา ฉายศิลป์รุ่งเรือง (2544: 22-26) แต่มีความใกล้เคียงกันในผลของค่าเบี้ยประกันภัย ซึ่งผลของการคำนวณค่าของเบี้ยประกันภัยของพืชกลุ่ม ข้าวและข้าวโพด คือ อัตราเบี้ยประกันต่อไร่ 50 บาท และหากเกิดภัยเสียหายมีการชดเชยค่าสินไหมเป็นเงิน 1,400 บาท ซึ่งได้เสนอโดย พีระพงศ์ คำชื่น (2547: 114-127) เป็นอัตราที่ไม่สูงและเกษตรกรน่าจะรับได้ แต่ยังมีการเสนอเพิ่มเติมโดย ศักดิ์ชัย ดีละม้าย (2549: 101-104) ในการเสนอให้มีการจำแนกประเภทและการทำประกันภัยพืชผล หน่วยการซื้อ หรือผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องมีปริมาณที่บริษัทรับได้และดำเนินการได้หรือมีผลตอบสนองที่ดี

8.5 เงินชดเชยและสินไหมทดแทน

การเสนอประกันภัยเป็นการเสนอการรับความเสี่ยงในการเกิดความเสียหาย ซึ่งในการเอาประกันภัยนั้น ด้านการประกันภัยพืชผล ค่าสินไหมตอบแทนหรือค่าชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันภัยคือเกษตรกรเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการช่วยการตัดสินใจการเอาประกันภัยเพื่อสามารถนำค่าชดเชยส่วนนี้ในการลงทุนดำเนินการทางการเกษตรต่อไป ทั้งนี้ในวารสาร และงานวิจัยที่ผ่านมาได้กล่าวถึงดังนี้

มนันยา เตยะธิติ (2527: 67-71) ในงานวิจัยเรื่องทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการประกันภัยพืชผลของเกษตรกรอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยกล่าวถึงการชดเชยสินไหมทดแทนต่อเกษตรกรผู้เอาประกันภัย ในการเสนอความต้องการด้านการชดเชยด้วยวงเงินที่เหมาะสมไม่ต่ำหรือน้อยเกินไปกว่าค่าความเสียหายและมีการจ่ายที่รวดเร็ว ทันต่อเวลาเพื่อเกษตรกรนำไปลงทุนต่อในคราวต่อไป ซึ่งตรงกับการนำเสนอในงานวิจัยของ พรชัย พีระบูล (2528: 110-113) ในด้านความต้องการ แม้จะมีการเพิ่มเติมต่อมาในบทความจากวารสารของ เอนก หิรัญรักษ์และคณะ (2541: 311-315) ในการเพิ่มเติมการจ่ายเป็น 2 กรณีและตามความเสียหายนั้น ยังมีการนำเสนอการจ่ายสินไหมทดแทนและค่าชดเชยในลักษณะเดียวกันนี้ในงานวิจัยโดย วิชิต หล่อจีระชุณห์กุลและวีณา ฉายศิลป์รุ่งเรือง (2544: 22-26) และ ประเสริฐ มาลัย (2548: 116-119) ในงานวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ในการประกันภัยข้าว ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรลำลูกกา จำกัด จังหวัดปทุมธานี ในประเด็นอัตราสินไหมทดแทนที่ควรมีการกำหนดให้เหมาะสม และมีการจ่ายที่รวดเร็วและทันการณ์ แม้ในทางตรงกันข้ามที่ พีระพงศ์ คำชื่น (2547: 114-127) ได้มีเสนอให้การชดเชยควรมีอัตราที่ไม่สูงมากเพราะจะทำให้เกษตรกรขาดความสนใจและไม่เอาใจใส่ในพืชผลการเกษตรได้ และจะทำให้กลุ่มบริษัทที่รับประกันไม่สามารถดำเนินงานอยู่ได้

8.6 ความคิดเห็นและทัศนคติ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้มีการศึกษานั้น ทางด้านของทัศนคติและความคิดเห็นที่ได้จากเกษตรกรและตัวผู้ดำเนินงานวิจัย และในบทความวารสาร โดยได้มีการเสนอในด้านความเห็นของการทำประกันภัยพืชผล โดยพรชัย พีระบูล (2528: 110-113) ว่าการทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตรนั้นมีความสำคัญ และมีประโยชน์อย่างสูงต่อเกษตรกร ทั้งเป็นหลักประกันความเสี่ยงที่ทำให้เกิดความมั่นใจในการประกอบอาชีพทางการเกษตรของเกษตรกร ในขณะที่ พีระพงศ์ คำชื่น (2547: 114-127) ได้เสนองานวิจัยด้านทัศนคติของเกษตรกรโดยเน้นในการบริการและความรวดเร็วเพื่อการลงทุน ซึ่งเป็นทัศนคติที่ดีและน่าจะเป็นทิศทางในการพัฒนาการประกันภัยพืชของไทยต่อไป

8.7 ความพึงพอใจของเกษตรกร

ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรนั้น การดำเนินงานประกันภัยพืชผลการเกษตรที่เป็นงานวิจัยในประเด็นทางด้านความพึงพอใจโดยตรง อาจมีน้อยเนื่องจากการดำเนินงานด้านการประกันภัยพืชผลในอดีตขาดความต่อเนื่องและไม่ชัดเจน ทั้งสื่อประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในอดีตขาดความทันสมัยและไม่แพร่หลาย การทำประกันภัยพืชผลและงานวิจัยจึงมีน้อยซึ่งส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นประเด็นด้านทัศนคติและความเห็น ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านความพึงพอใจในงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านแนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ โดย อรสา บุญพร่อง (2553: 14-20) ในหัวข้องานวิจัย ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตโดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี

8.8 ความต้องการของเกษตรกร

ในงานวิจัยด้านการประกันภัยพืชผลการเกษตรที่ผ่านมามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่นำเอามาอ้างอิง ได้แก่งานวิจัยเรื่องความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย โดย พรชัย พีระบูล (2528 : 110-113) ในประเด็นความเห็น เงินชดเชยและ

สินไหมทดแทน ชนิดของพืชผลทางการเกษตรและข้อเสนอแนะด้านการประกันภัย ซึ่งทางผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงและขอเพิ่มเติมในแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของเกษตรกรในงานวิจัย เรื่อง การผลิตหน่อไม้ฝรั่งและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี โดย ประคอง ศิลลา (2552: 11-17)

8.9 ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการประกันภัย

อนึ่งในการเสนอแนะข้อคิดเห็นและปัญหาของการประกันภัยพืชผลของไทยในอดีตที่มีงานวิจัยต่างเกิดขึ้น เหล่านี้เป็นข้อมูลที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทางและประเด็นในการพัฒนาโครงการประกันภัยพืชผลและพัฒนาการเกษตรของไทย ซึ่งในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการประกันพืชผลดังนี้

มนันยา เตยะธิติ (2527: 67-71),พรชัย พีระบูล (2528: 110-113),วิชิต หล่อจีระชุณห์กุลและวีณา ฉายศิลป์รุ่งเรือง (2544: 22-26) และพีระพงศ์ คำชื่น (2547: 114-127) ได้เสนอแนะในงานประกันภัยในบทสรุปที่คล้ายคลึงกันคือ การเสนอการทำงานติดตามของเจ้าหน้าที่ การมีการประเมินความเสียหายโดยเจ้าหน้าที่ มีการให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ชี้แจงเพื่อเป็นการชักจูงหรือเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ในการเข้าร่วมโครงการทั้งการประเมินสอบถามจากผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการด้วย ทั้งทางด้านประเภทของพืชที่สามารถเข้าร่วมโครงการต้องมีความชัดเจน และการเข้าร่วมต้องมีปริมาณที่มากพอเพราะหากน้อยเกินไปจะไม่เกิดความคุ้มค่าของการดำเนินงาน ซึ่งทั้งนี้ได้มีการเสนอแนะเพิ่มเติม โดยประเสริฐ มาลัย (2548: 116-119) ในประเด็นของการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นการให้สมาชิกได้มีความเอาใจใส่และมีการประเมินความคุ้มค่าของการทำประกันภัยพืชผลได้

ในขณะที่การเสนอปัญหาของการดำเนินงานประกันภัยนั้น เอนก หิรัญรักษ์และคณะ (2541: 311-315) ได้กล่าวถึงปัญหาการเข้าร่วมโครงการที่เกษตรกรไม่สนใจในการเข้าร่วมโครงการว่าหากมีการเข้าร่วมโครงการน้อยหรือโครงการระดับประเทศมีเกษตรกรสนใจเอาประกันภัยในจำนวนน้อยจะเป็นการไม่ได้กระจายความเสี่ยงในการเกิดภัยกล่าวคือ ความหลากหลายที่จะเกิดภัยอาจมีจำนวนแปรผันกับจำนวนผู้เอาประกันภัย ความคุ้มค่าของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการนี้ระแปรผันตามปริมาณการเข้าร่วมโครงการ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในแง่ของการพัฒนาโครงการการประกันภัยพืชผล โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจอย่างข้าว หรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ยังนับเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าในด้านงานส่งเสริมการเกษตรที่จะใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจหลักของประเทศในการขับเคลื่อนให้มีความมั่นคงมีเสถียรภาพมีความเสี่ยงน้อย และเทียบเท่ากับกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีการทำประกันภัยพืชผลอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนับเป็นต้นแบบของการคิดและกำเนิดโครงการต่อๆมาในปัจจุบัน ทั้งการคิดด้านค่าเบี้ยการประกันภัยและการชดเชยค่าเสียหายหรือสินไหมทดแทนนั้น นับเป็นการทดลองและยังนำมาใช้ในปัจจุบันซึ่งเป็นการนำมาพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ทั้งความคิดเห็นในเรื่องการบูรณาการและมอบหมายองค์กรในการดำเนินการ การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ขาดเสียมิได้โดยการดำเนินงานจะได้มีความคล่องตัวและรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์ของโครงการเกิดประโยชน์สูงสุด